

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СКРИНІНГУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

ПАЛІЄНКО Андрій Вікторович - аспірант кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID 0009-0000-2321-830X

УДК 339.727.22(477)

DOI 10.32782/LAW.UA.2022.4.25

У статті здійснено аналіз правового порядку скринінгу прямих іноземних інвестицій у ЄС. Встановлено, скринінг прямих іноземних інвестицій становить собою процес аналізу та оцінки іноземних інвестицій, які надходять у країну з метою встановлення їхньої відповідності національним інтересам та безпеці. Схарактеризовано основні риси такого порядку. До останніх віднесено такі принципи? як координація: чинний порядок встановлює обов'язок координації між країнами-членами та Європейською Комісією у випадку, коли країна-член відхиляє інвестицію через скринінг або коли інвестор оскаржує рішення про відхилення; співпраця: порядок встановлює обов'язок співпраці між країнами-членами стосовно інвестицій, що мають вплив на безпеку ЄС або її членів, але які не є прямими інвестиціями. Це може стосуватися, наприклад, інвестицій у компанії з іноземними власниками, які мають доступ до критично важливої інформації або інфраструктури; визначеність критеріїв того, чи є інвестиція загрозою для безпеки ЄС та її членів. Встановлено, що такі критерії включають, зокрема, інвестиції в сектори, які є стратегічно важливими для безпеки, а також інфраструктуру критичної важливості та технології, що мають військове використання. Проаналізовано результати дії скринінгового механізму та основні проблеми, що з ним пов'язані.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, скринінг прямих іноземних інвестицій, Європейський союз, Європейський парламент, Рада Європейського Союзу.

Конституція України в її преамбулі закріпила незворотність європейського курсу України. Зі свого боку, євроінтеграція передбачає реалізацію низки завдань, таких як гармонізація національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, створення поглибленої зони вільної торгівлі, а також поступову ліквідацію бар'єрів для руху людей і капіталів. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом теж наголошує на тому, що розвиток нового сприятливого клімату для економічних відносин між Сторонами невіддільний від розвитку торгівлі та інвестицій.

Інвестиційне право Європейського Союзу становить собою систему норм, котрі опосередковують відносини, пов'язані із рухом капіталів як у Союз із третіх країн, так і з нього в ці країни. Починаючи з підписання Лісабонського договору 2007 року, ця галузь європейського права почала стрімко розвиватись у світлі впровадження нових засад торгівельної політики, і, передусім, на тлі необхідності запровадження комплексних торгівельних угод нового зразка, що породило численні питання тлумачення та застосування норм первинного і вторинного права ЄС.

Одним із малодосліджених питань у цьому контексті є правовий порядок скринінгу прямих іноземних інвестицій у ЄС. З-поміж вітчизняних публікацій із запропонованої теми слід згадати Аналітичну записку про скринінг іноземних інвести-

цій в Україну, підготовлену Центром економічної стратегії (2021) [1].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це інвестиції, які здійснюються компаніями або фізичними особами з однієї країни в компанії або проекти в іншій країні, що дає інвестору певний рівень контролю над вкладенням. Ці інвестиції можуть бути здійснені різними способами, включаючи придбання акцій, здійснення злиття та поглинання, інвестування в нові підприємства або розширення вже наявних підприємств.

ПІІ є важливим джерелом зовнішньої фінансування для багатьох країн та підприємств, що може допомогти прискорити економічний розвиток та стимулювати інноваційні проекти. Водночас, ПІІ можуть мати велике значення для розвитку міжнародної торгівлі та зміни структури глобальної економіки.

Розрізняють прямі іноземні інвестиції (ПІІ), непрямі іноземні інвестиції (НПІІ) та портфельні інвестиції (ПІ). Це різні види іноземних інвестицій, які мають різні характеристики та наслідки.

Основні відмінності між цими видами інвестицій полягають у способах здійснення та рівня контролю над інвестованими активами. Так, ПІІ – це інвестиції, які здійснюються з метою одержання контролю над компанією або підприємством в іншій країні. Ці інвестиції вимагають значних витрат та часу для встановлення бізнесу за кордоном та мають довгострокову спрямованість. Інвестори у ПІІ мають можливість ухвалювати стратегічні рішення та впливати на управління компанією. НПІІ – це інвестиції, які здійснюються через фонди або інші фінансові посередники, які у свою чергу інвестують у підприємства за кордоном. Інвестори у НПІІ не мають прямого контролю над підприємствами, у які вони інвестують, інвестиції можуть бути менш довгостроковими та менш витратними, ніж у ПІІ.

У деяких випадках ПІІ можуть бути обмежені або регулюватися правилами та законами, які встановлюються країнами-одержувачами, особливо в областях, які

вважаються важливими для національної безпеки або інших національних інтересів.

Скринінг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) – це процес аналізу та оцінки іноземних інвестицій, які надходять у країну з метою встановлення їхньої відповідності національним інтересам та безпеці.

Такий процес скринінгу може бути проведений державними органами чи регуляторами, щоб встановити, чи не містять інвестиції потенційних загроз для національної безпеки, конкуренції чи національних інтересів.

У деяких країнах скринінг ПІІ є обов'язковим та здійснюється в рамках законодавства про іноземні інвестиції. Скринінг може включати оцінку національного походження інвесторів, їхньої фінансової стійкості, власності та контролю, а також характеру та обсягу інвестиційного проекту.

Ціль скринінгу ПІІ полягає в тому, щоб забезпечити, що іноземні інвестиції не стануть загрозою для економіки, безпеки чи національних інтересів країни, у яку вони надходять.

Скринінг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) регулюється в ЄС за допомогою Розпорядження Європейського парламенту та Ради ЄС 2019/452 від 19 березня 2019 року про встановлення рамкового режиму для контролю іноземних інвестицій, що становлять загрозу для безпеки Європейського Союзу та його членів [2].

Розпорядження ЄС 2019/452 визначає мінімальні стандарти для скринінгу прямих іноземних інвестицій у ЄС та надає країнам-членам право встановлювати власні національні скринінгові механізми та здійснювати перевірки прямих іноземних інвестицій, які можуть становити загрозу для безпеки або громадського порядку.

Розпорядження ЄС 2019/452 також визначає критерії, які можуть бути використані для визначення того, чи є інвестиція загрозою для безпеки ЄС та його членів. Критерії включають, зокрема, інвестиції у сектори, які є стратегічно важливими для безпеки, інфраструктуру критичної важ-

ливості та технології, що мають військове використання.

Крім Розпорядження ЄС 2019/452, існують також інші законодавчі акти ЄС, які стосуються іноземних інвестицій, такі як Директива Ради ЄС про контроль за обігом коштів з підозрою в терористичній діяльності та 2017/1852 від 10 жовтня 2017 року [3].

Розпорядження ЄС 2019/452 про встановлення рамкового режиму для контролю іноземних інвестицій, що становлять загрозу для безпеки Європейського Союзу та його членів, встановлює мінімальні стандарти для скринінгу прямих іноземних інвестицій (СПІ) в ЄС.

Основні стандарти для СПІ включають:

- координацію: Розпорядження встановлює обов'язок координації між країнами-членами та Європейською Комісією у випадку, коли країна-член відхиляє інвестицію через скринінг або коли інвестор оскаржує рішення про відхилення;

- співпраця: Розпорядження встановлює обов'язок співпраці між країнами-членами стосовно інвестицій, що мають вплив на безпеку ЄС або її членів, але які не є прямими інвестиціями. Це може стосуватися, наприклад, інвестицій у компанії з іноземними власниками, які мають доступ до критично важливої інформації або інфраструктури;

- критерії: Розпорядження визначає критерії, які можуть використовуватися для визначення того, чи є інвестиція загрозою для безпеки ЄС та її членів. Критерії включають, зокрема, інвестиції у сектори, які є стратегічно важливими для безпеки, а також інфраструктуру критичної важливості та технології, що мають військове використання.

Як демонструє Перший звіт Комісії перед Європейським парламентом [4], Загальна кількість ПІІ у ЄС збільшилася, але їхня вартість знизилася: Кількість ПІІ, які були зареєстровані та проаналізовані за допомогою механізму скринінгу, зросла порівняно з 2019 роком. Але загальна вартість цих інвестицій знизилася, що, віро-

гідно, є результатом пандемії COVID-19 та її наслідків для глобальної економіки.

Інвестиції в критичну інфраструктуру залишаються найбільш вразливими: Скринінг прямих іноземних інвестицій у критичну інфраструктуру ЄС, таку як енергетика та телекомунікації, залишається ключовим питанням. Згідно зі звітом, інвестиції в ці сектори становлять більше половини вартості ПІІ, що були проסקринені.

Переважає більшість ПІІ була схвалена: Звіт вказує на те, що більшість ПІІ, які були проסקринені, були схвалені з деякими обмеженнями та умовами. Це свідчить про те, що більшість інвестицій не вважається загрозою для національної безпеки чи громадського здоров'я в ЄС.

Деякі держави-члени ЄС, зокрема Франція та Німеччина, відзначають значне збільшення кількості іноземних інвестицій, які підлягають контролю. Зокрема, Франція повідомила про збільшення за звітний період кількості суб'єктів, що підлягають контролю. Німеччина також повідомила про збільшення кількості контрольованих іноземних інвестицій.

Одним із головних висновків звіту є те, що іноземні інвестиції можуть бути засобом здійснення зловживання та шкідливого впливу на безпеку та інтереси ЄС. Тому деякі держави-члени посилюють свої механізми контролю іноземних інвестицій для захисту національних інтересів та безпеки.

Отже, хоча звіт не надає прямої відповіді на запитання про збільшення залучення ПІІ у деякі держави-члени, такі як Франція та Німеччина, він підкреслює необхідність контролювати іноземні інвестиції в контексті безпеки та інтересів ЄС, що може мати вплив на вирішення питання залучення ПІІ.

Література

1. Центр економічної стратегії. Скринінг іноземних інвестицій в Україну. <https://ces.org.ua/foreign-direct-investment-screening/>

2. Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of

19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>

3. Директива Ради (ЄС) 2017/1852 від 10 жовтня 2017 року про механізми вирішення податкових спорів у Європейському Союзі. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_028-17#Text

4. Report from the Commission to the European Parliament and the Council - First Annual Report on the screening of foreign direct investments into the Union (SWD(2021) 334 final / COM(2021) 714 final). <https://service.betterregulation.com/document/544712>

SUMMARY

The article analyzes the legal procedure for screening foreign direct investments in the EU. It has been established that the screening of foreign direct investments is a process of analysis and evaluation of foreign investments entering the country in order to establish their compliance with national interests and security. The main features of this order are characterized. The latter include such principles as coordination: the current procedure establishes the obligation of coordination between member states and the European Commission in the event that a member state rejects an investment through screening, or when an investor appeals a rejection decision; cooperation: the order establishes the obligation of cooperation between member states regarding investments that have an impact on the security of the EU or its members, but which are not direct investments. This may include, for example, investments in foreign-owned companies that have access to critical information or infrastructure; determination of the criteria for whether the investment is a threat to the security of the EU and its members. Such criteria have been found to include, in particular, investments in sectors that are strategically important for security, as well as critical infrastructure and technologies with military use. The results of the screening mechanism and the main problems associated with it are analyzed.

Key words: foreign direct investment, screening of foreign direct investment, European Union, European Parliament, Council of the European Union.